

Nr 292.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.; given Stockholms slott den 21 maj 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, samt

2) förordning om särskilt undantag från skyldighet att utgiva lagfartsstämpel och skatt för gåva efter vissa lantmåteriförrättningar inom Kopparbergs län.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag
till
förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Härigenom förordnas, att 1, 3, 7 och 8 §§ förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

I fråga om stämpel till expeditionerna hänföres statsmyndigheterna till följande avdelningar:

Fjärde avdelningen.

Rikets hovrätter; — — — riksförsäkringsanstalten; arbetarskyddsstyrelsen; försäkringsinspektionen; — — — arbetsmarknadsstyrelsen; bostadsstyrelsen; statens utlänningskommission; — — — riksarkivet; riksantikvarieämbetet; universitetskanslersämbetet; — — — lantbruksstyrelsen; skogsstyrelsen; veterinärstyrelsen; fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök; riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap.

3 §.

I avseende på expeditionernas förseende med stämpel gäller, med de här nedan i 6 och 7 §§ nämnda undantag och med iakttagande av vad i 4 § stadgas om in-teckningskontrollstämpel, denna tariff.

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.

<i>Bevis</i> angående tillstånd — — — stadgad ålder										
› annat, rörande tillstånd att ingå äktenskap	—	—	—	—	—	—	20	—	20	—
› angående godkännande — — — — —										

› av chefen för utrikesdepartementets — — — 2 kronor.										

¹ Senaste lydelse se 1947:538.

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
<i>Bevis</i> från statsdepartement eller riksantikvarieämbetet angående undantag från förbud mot utförelse av vara till utrikes ort: där värdet av det till utförelse avsedda godset skäligen kan anses överstiga 400 kronor	—	—	—	—	—	—	20	—	20	—
eljest	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—
rörande anmälan — — — — —										
› vidimations —	fritt									
› om registrering, tecknat å ordning för aktiebolag eller avskrift av koncession för försäkringsbolag eller stadgar för förening för ekonomisk verksamhet eller å protokoll om beslut angående ändring i sådant bolags ordning eller sådan förenings stadgar eller å framställning om medlems inträde i eller avgång ur sådan förening, så ock annat i 194 § aktiebolagslagen eller 307 § lagen om försäkringsrörelse avsett bevis om registrering.....	fritt									
› om godkännande — — — — —										
<i>Resolution</i> på ansökning om förordnande — — — Norrbottens län	fri									
›] angående tillstånd som avses i lagen om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag...	—	—	—	—	40	—	—	—	40	—
› angående tillstånd till eldbegängelse	fri									
<i>Underrättelse</i> i mål — — — utan konkurs.....	fri									
› angående beslut om vägrat godkännande enligt 190 § aktiebolagslagen eller om vägrad registrering av ansökan eller anmälan till aktiebolagsregistret, försäkringsregistret eller föreningsregistret	fri									
› angående brist — — — — —										

7 §.

Från stämpelavgift — — — kronan befriad.

Dessutom äro — — — för roteombud;

krigsman i sådant mål mot honom, som är att anse såsom militärt mål;
kyrkor;

överförmyndare.

Frihet från — — — oriktig ursprungsbeteckning; i sådana på prövning
av bostadsstyrelsen eller länsbostadsnämnd beroende ärenden, som avse lån
eller bidrag av statsmedel till främjande av bostadsförsörjningen eller lån till

anordnande av kollektiva tvätterier; i ärenden angående allmänna — — — lokala arbetsmarknadsorgan; i ärenden angående arbetarskyddslagstiftningens tillämpning, vilka handläggas av arbetarskyddsstyrelsen eller yrkesinspektionen; så ock i sådana på prövning av lantbruksstyrelsen eller lantbruksnämnd beroende ärenden, som avse lån eller bidrag av statsmedel eller beviljande av statlig kreditgaranti eller som avse tillämpningen av lagen om kronans förköpsrätt, lagen om uppsikt å jordbruk eller lagen om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Konungen äger — — — utländska hamnar.

8 §.

Följande enskilda handlingar skola, även där de äro utfärdade av offentlig myndighet, förses med stämpel på sätt här nedan stadgas.

Förvärv av fast egendom på grund av tillskott vid bildande av förening
 -----
fast egendom.

Har medlem i sambruksförening tillskjutit fast egendom till föreningen, vare avhandlingen därom fri från stämpel.

Köp av fast egendom: avhandling därom — — — egendomens värde.

Köpeavhandling, på — — — egendomens värde.

Där köpeavhandling, — — — sista fångtet.

Sökes lagfart på grund av handling, enligt vilken arrendator inlöst fast egendom med stöd av lagen om arrendators förköpsrätt eller enligt vilken någon i kronans ställe inlöst fast egendom med stöd av lagen om kronans förköpsrätt, äge stämpelbeläggning ej rum, där den till vilken jordägaren sålt egendomen tidigare erlagt stämpel för sitt fång.

Fångeshandling, på — — — stämpel fri.

 Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1948, dock skola de nya bestämmelserna i 1 och 7 §§ angående arbetarskyddsstyrelsen samt i 3 § rörande bevis om registrering och om underrättelse angående vägrad registrering träda i kraft den 1 januari 1949.

Förslag

till

förordning om särskilt undantag från skyldighet att utgiva lagfartsstämpel och skatt för gåva efter vissa lantmäteriförrättningar inom Kopparbergs län.

Härigenom förordnas som följer.

Har mellan makar träffats avtal, varom förmåles i 7 § andra stycket lagen den 17 juni 1932 (nr 223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län¹ eller 4 § andra stycket lagen den 4 juni 1943 (nr 302) med särskilda bestämmelser om äganderättsutredning och sammanläggning av fastigheter inom vissa byar i Kopparbergs län, skall skyldighet att utgiva lagfartsstämpel eller skatt för gåva icke inträda i anledning därav, att ena maken genom avtalet erhållit större andel än förut i makarnas fasta egendom.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1948.

Genom förordningen upphäves förordningen den 4 juni 1943 (nr 307) om särskilt undantag från skyldighet att utgiva lagfartsstämpel och skatt för gåva efter vissa lantmäteriförrättningar inom Kopparbergs län.

---

¹ Se 1948: .

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, försvars-, social-, jordbruks- och handelsdepartementen ävensom statsrådet Kock anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om *vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.*

Föredraganden anför följande.

Ändringar i anledning av inrättandet av arbetarskyddsstyrelsen m. fl. ämbetsverk.

Genom propositionen den 5 mars 1948 (nr 184) angående inrättande av en arbetarskyddsstyrelse och förstärkning av yrkesinspektionen m. m. har för riksdagen framlagts förslag om inrättande från och med den 1 januari 1949 av en arbetarskyddsstyrelse med uppgift att handhava den centrala ledningen av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad. I propositionen den 2 april 1948 (nr 218) angående den allmänna bostadspolitikens organisation m. m. har vidare föreslagits en omorganisation från och med den 1 juli 1948 av statens byggnadslånebyrå till ett centralt ämbetsverk, benämnt bostadsstyrelsen.

Därjämte har i propositionen den 23 januari 1948 (nr 49) angående inrättande av en fiskeristyrelse med statens fiskeriförsök m. m. föreslagits inrättande från och med den 1 juli 1948 av ett nytt centralt ämbetsverk, fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök. Enligt förslaget skall det nya ämbetsverket handlägga bland annat sådana ärenden, som nu behandlas av lantbruksstyrelsens fiskeribyrå och fisketillsynsmyndigheten.

Därest nu berörda förslag bifallas, torde arbetarskyddsstyrelsen, bostadsstyrelsen och fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök böra upptagas bland de statsmyndigheter, vilka i 1 § stämpelförordningen hänföras till fjärde avdelningen.

Ändringar i anledning av överflyttande av vissa ärenden från statsdepartement till underordnad myndighet.

I propositionen nr 178 till innevarande års riksdag med förslag rörande överflyttande av vissa till justitiedepartementet hörande ärenden från Kungl. Maj:t till underordnad myndighet har föreslagits bl. a., att sådana ärenden rörande tillstånd att ingå äktenskap, som avses i 2 kap. 5 och 6 §§ giftermålsbalken, skola från och med den 1 juli 1948 överflyttas från Kungl. Maj:t till medicinalstyrelsen.

I stämpelförordningen bör i anledning härav — under förutsättning att nyssnämnda förslag bifalles — i 3 § såvitt angår rubriken »Bevis annat, rörande tillstånd att ingå äktenskap» den i femte avdelningen angivna stämpelavgiften om 20 kronor införas jämväl i fjärde avdelningen, dit medicinalstyrelsen hör. I femte avdelningen bör nu ifrågavarande avgift fortfarande finnas upptagen med hänsyn bl. a. till att dispensärenden enligt 2 kap. 8 och 9 §§ giftermålsbalken alltjämt skola handläggas av Kungl. Maj:t.

I samma proposition har vidare föreslagits, att ärenden rörande tillstånd jämlikt lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag i närmare angivna fall skola handläggas av vederbörande länsstyrelse i stället för av Kungl. Maj:t.

Beträffande de hittills gällande bestämmelserna på förevarande område må erinras om att enligt 1 § sistnämnda lag må utländsk medborgare — liksom utländska bolag, föreningar, andra samfälligheter och stiftelser — ej utan Konungens för särskilt fall givna tillstånd här i riket förvärva fast egendom eller förvärva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka gruvdrift, ej heller i något fall härstädes inmuta mineralfyndighet. I 2 § föreskrives, att svenskt handelsbolag, vari finnes utländsk bolagsman, svenskt aktiebolag, vars aktiebrev må ställas till innehavaren, eller svensk ekonomisk förening ej må här i riket förvärva fast egendom, inmuta mineralfyndighet, förvärva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka gruvdrift, utan att Konungen för särskilt fall givit bolaget eller föreningen tillstånd därtill. Vad nu sagts gäller även för svenskt aktiebolag vars aktiebrev skola vara ställda till viss man, om icke i bolagsordningen intagits i lagen närmare angivet förbehåll. Enligt 4 § må dock svenskt bolag eller svensk förening förvärva hus, tomt, upplagsplats m. m. om egendomen av vederbörande länsstyrelse prövas vara behöflig för bolagets eller föreningens verksamhet. I 6 § föreskrives, att vad i 1 och 2 §§ är stadgat skall icke utgöra hinder för att medelst inrop å exekutiv auktion förvärva fast egendom eller inmutad mineralfyndighet eller gruvlägenhet. Fast egendom, som förvärvats enligt vad i 6 § sägs, skall — enligt 7 § — åter avyttras inom viss angiven tid, därest ej dessförinnan de förhållanden, på grund av vilka inroparen icke ägt att utan Konungens tillstånd köpa egendomen an-

norledes än å exekutiv auktion, upphört eller inroparen erhållit Konungens tillstånd att behålla egendomen.

I propositionen nr 178 har föreslagits den ändringen i 1916 års lag, att tillstånd, som avses i 1 och 7 §§, skola lämnas av vederbörande länsstyrelse, dock att i vissa — mera tveksamma — fall beslutanderätten alltjämt skall tillkomma Konungen. Den föreslagna ändringen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1948.

Enligt 3 § stämpelförordningen utgår för närvarande stämpelavgift för Kungl. Maj:ts resolution angående tillstånd enligt 1 eller 7 § i 1916 års lag med 40 kronor för första arket och 10 kronor för varje ytterligare ark (se rubriken »Utslag under rubrik» femte avdelningen). Sådan resolution torde sällan omfatta mer än ett ark. För länsstyrelsens resolution i ärenden som avses i 4 § samma lag utgår stämpelavgift — enligt nyssnämnda rubrik, tredje avdelningen — med 6 kronor för första arket och 4 kronor för varje ark därutöver.

Därest den i propositionen nr 178 föreslagna ändringen i 1916 års lag genomfördes utan att någon ändring vidtoges i stämpelförordningen, skulle av länsstyrelsen utfärdade resolutioner angående tillstånd enligt 1 eller 7 § nyssnämnda lag — liksom länsstyrelsens resolution i ärenden som avses i 4 § — beläggas med stämpel till belopp av 6 kronor för första arket och 4 kronor för varje ytterligare ark. Det synes emellertid icke föreligga tillräckliga skäl att låta en decentralisering av tillståndsprövningen föranleda en dylik avsevärd reducering av stämpelavgiften. Såsom ett särskilt skäl för att bibehålla den nuvarande stämpelavgiften må nämnas att någon väsentlig skillnad ur svårighetssynpunkt stundom icke torde komma att föreligga mellan de ärenden som avgöras av länsstyrelse och de som överlämnas till Kungl. Maj:ts prövning. Det kan sålunda ibland vara en ren omdömessak för vederbörande länsstyrelse att avgöra huruvida ett ärende bör slutligen prövas av länsstyrelsen eller Kungl. Maj:t. Någon nedsättning av stämpelavgiften synes därför icke böra följa i anledning av den ifrågasatta decentraliseringen. Däremot torde anledning föreligga att genomföra en sådan höjning av stämpelavgiften för resolution i ärenden enligt 4 § i 1916 års lag, att avgiften även i dessa fall utgår med 40 kronor. För en sådan höjning talar bl. a. lämpligheten av att en enhetlig avgift uttages i samtliga fall som angå tillämpningen av 1916 års lag och som avgöras av länsstyrelserna. Härtill kommer att förvärv som avses i 4 § ofta kunna angå betydande värden. I enlighet härmed förordar jag, att stämpelavgiften för resolution i ärenden rörande tillämpningen av 1916 års lag i samtliga fall bestämmas till 40 kronor. Någon ytterligare stämpelavgift torde icke böra uttagas för den händelse resolutionen skulle omfatta mer än ett ark.

Kungl. Maj:t har den 23 januari 1948 utfärdat kungörelse (nr 25) om ändrad lydelse av 1 § kungörelsen den 6 maj 1927 (nr 129) angående förbud mot utförsel från riket av vissa äldre kulturföremål. Genom ifrågasvarande ändring överflyttas från och med den 1 juli 1948 beslutanderätten

rörande undantag från nämnda utförselbud från Kungl. Maj:t till riksantikvarieämbetet. Med anledning härav torde i förordningen angående stämpelavgiften böra vidtagas de ändringarna att riksantikvarieämbetet upptages i 1 § under fjärde avdelningen och att i 3 § under rubriken »Bevis från statsdepartement angående undantag från förbud mot utförsel av vara till utrikes ort» orden »eller riksantikvarieämbetet» insätts närmast efter ordet »statsdepartement». Samtidigt härmed torde de nuvarande, i femte avdelningen upptagna stämpelavgifterna för sagda bevis — vilka uppgå till 20 kronor om godsets värde skäligen kan anses överstiga 400 kronor och eljest 3 kronor — böra införas jämväl i fjärde avdelningen.

Ändringar i stämpelförordningen i anledning av ny lagstiftning om försäkringsrörelse.

Innevarande års riksdag har antagit en ny lag om försäkringsrörelse (propositionen nr 50, riksdagens skrivelse nr 221), vilken lag skall träda i kraft den 1 januari 1949.

I anslutning härtill bör i 3 § stämpelförordningen vidtagas vissa ändringar, vilka motsvara de ändringar som beträffande aktiebolag gjorts i anledning av den nya aktiebolagslagen. Ändringarna böra avse såväl försäkringsaktiebolag som ömsesidiga försäkringsbolag, för vilka båda bolagstyper likväl i författningstexten torde kunna begagnas den gemensamma beteckningen försäkringsbolag.

De bestämmelser i den nya lagen om försäkringsrörelse, vilka i detta sammanhang komma i fråga, äro *dels* 305 § sista stycket och 306 § sista stycket, som angå bevis om registrering av nya försäkringsaktiebolag respektive ömsesidiga försäkringsbolag, *dels* 307 § andra stycket, som avser annat bevis om registrering, *dels* ock 304 § 3 mom. däri stadgas, att om registrering vägras skall försäkringsinspektionen underrätta bolaget eller, i förekommande fall, annan vederbörande därom.

De ifrågasatta ändringarna böra ske i 3 § stämpelförordningen på följande sätt. Under rubriken »Bevis om registrering» etc. inskjutas dels mellan orden »för aktiebolag» och »eller stadgar» orden »eller avskrift av koncession för försäkringsbolag», dels ock mellan uttrycken »194 § aktiebolagslagen» och »avsett bevis» uttrycket »eller 307 § lagen om försäkringsrörelse». Vidare bör under rubriken »Underrättelse angående beslut om vägrat godkännande» etc. mellan orden »till aktiebolagsregistret» och »eller föreningsregistret» inskjutas ordet »försäkringsregistret».

Vissa ändringar i 7 § stämpelförordningen.

Enligt 7 § stämpelförordningen gäller, att ämbets- eller tjänsteman i allt vad till ämbetet eller tjänsten hörer, så ock i mål, som röra ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten, är befriad från erläggande av stämpel. I praxis har under uttrycket tjänsteman

i förevarande avseende inbegripits jämväl värnpliktig. Jämlikt ett i Nytt juridiskt arkiv 1911 s. 178 refererat rättsfall har sålunda värnpliktig, som dömts till ansvar jämlikt strafflagen för krigsmakten, ansetts berättigad att utan stämpel och lösen utfå protokoll i målet. Denna sedan länge tillämpade grundsats synes lämpligen böra komma till klart uttryck i lagstiftningen samtidigt med att, såsom i propositioner till innevarande års riksdag föreslagits, de nuvarande krigsdomstolarna avskaffas samt strafflagstiftningen för krigsmakten revideras.

Med hänsyn härtill förordas, att i 7 § stämpelförordningen upptages ett stadgande om stämpelfrihet för krigsman i sådant mål mot honom, som är att anse såsom militärt mål.

Vid 1944 års riksdag (prop. nr 58, bevillningsutskottets betänkande nr 7, riksdagens skrivelse nr 62) genomfördes den ändringen i 7 § stämpelförordningen, att frihet från stämpel skulle åtnjutas i sådana på statens byggnadslånebyrås prövning beroende ärenden, som avse lån eller bidrag av statsmedel till främjande av bostadsförsörjningen. På sätt framgår av den förut omnämnda propositionen nr 218 till innevarande års riksdag, är det avsett, att de uppgifter som hittills vilat å statens byggnadslånebyrå skola från och med den 1 juli 1948 handhavas av bostadsstyrelsen. I samma proposition förordas därjämte inrättande i varje län av ett nytt bostadspolitiskt organ, länsbostadsnämnd, med uppgift att handhava viss lån- och bidragsgivning.

Med anledning härav torde i 7 § stämpelförordningen böra göras den redaktionella ändringen, att nyssnämnda bestämmelse om stämpelfrihet kommer att från och med den 1 juli 1948 avse på bostadsstyrelsens prövning beroende ärenden. I anslutning härtill bör stämpelfrihet medgivas för motsvarande ärenden hos länsbostadsnämnderna.

Genom propositionen den 5 mars 1948 (nr 130) angående anslag till lån till anordnande av kollektiva tvätterier framlades förslag om viss omläggning av den statliga stödverksamheten för främjande av tillkomsten av gemensamma tvättinrättningar. Enligt förslaget borde den av egnahemsstyrelsen hittills bedrivna statsbidragsverksamheten på området vid ingången av budgetåret 1948/49 ersättas med låneverksamhet. Denna låneverksamhet borde handhavas av statens byggnadslånebyrå eller det bostadspolitiska organ, som kunde komma att efterträda byrån. Den lokala förvaltningen för den nya verksamheten borde anknytas till den nya lokalorganisationen för den allmänna bostadspolitiken. Riksdagen har godkänt Kungl. Maj:ts förslag i ämnet (statsutskottets utlåtande nr 91, riksdagens skrivelse nr 186). Därest i överensstämmelse med propositionen nr 218 till innevarande års riksdag en bostadsstyrelse och länsbostadsnämnder inrättas kommer långivningen till anordnande av kollektiva tvätterier att åvila dessa organ. Jämväl för ärenden, som röra nu ifrågakvarande verksamhet, bör stämpelfrihet medgivas.

Stämpelfrihet föreligger för närvarande i ärenden angående arbetarskyddslagstiftningens tillämpning, vilka handläggas av befattningshavare inom

yrkesinspektionen. Därest en arbetarskyddsstyrelse inrättas i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 184 till innevarande års riksdag böra fr. o. m. den 1 januari 1949 motsvarande bestämmelser gälla även för det sålunda inrättade nya ämbetsverket.

Ändringar i stämpelförordningen i anledning av omorganisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område.

Enligt det principbeslut angående organisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område, som fattades av 1947 års riksdag, skall sagda verksamhet handhas av ett särskilt, centralt organ — lantbruksstyrelsen — vilket skall bildas genom sammanslagning av den nuvarande lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen. Detaljerat förslag till utformningen av det nya centralorganet har framlagts för riksdagen i en den 27 februari 1948 dagtecknad proposition (nr 149) angående organisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område m. m. Enligt denna proposition — som numera bifallits av riksdagen — skall det nya centralorganet, såsom även avsågs i nyssnämnda principbeslut, träda i funktion den 1 juli 1948, då alltså egnahemsstyrelsen skall upphöra.

Lokalt skall enligt nämnda principbeslut och proposition den statliga verksamheten för yttre och inre rationalisering av jordbruket omhändershas av lantbruksnämnderna. En sådan nämnd skall finnas inom varje hushållningssällskaps område. Dessa lantbruksnämnder, vilka likaledes skola börja sin verksamhet den 1 juli 1948, skola övertaga egnahemsnämndernas, hushållningssällskapens och torrläggningnämndernas arbetsuppgifter på hithörande område. På lantbruksnämnderna skola jämväl överflyttas jordbrukskommissionernas nuvarande uppgifter i fråga om utövande av tillsyn över efterlevnaden av vanhävdslagstiftningen ävensom egnahemsnämndernas uppgifter rörande den sociala egnahemsverksamheten. Lantbruksnämnderna komma sålunda att ersätta egnahemsnämnderna och jordbrukskommissionerna.

I samband med genomförandet av den nya organisationen och påbörjandet av rationaliseringsverksamheten enligt de av 1947 års riksdag uppdragna riktlinjerna torde vissa ändringar böra vidtagas i stämpelförordningen.

1) Till en början torde stämpelförordningen böra ändras så, att egnahemsstyrelsen ej längre upptages bland de i 1 § under fjärde avdelningen uppräknade myndigheterna.

2) En av lantbruksnämndernas viktigaste uppgifter blir att avgöra frågor om lån och bidrag av statsmedel till olika slag av rationaliseringsåtgärder eller åtgärder i samband med den sociala egnahemsverksamheten samt om statlig kreditgaranti för lån till sådana åtgärder. Över lantbruksnämnds beslut i dylikt låne- eller bidragsärende skall besvär kunna anföras hos lantbruksstyrelsen. I vissa fall ankommer det på lantbruksstyrelsen själv att i första hand avgöra dylika ärenden.

Det synes skäligt, att stämpelfrihet skall åtnjutas i sådana på prövning av lantbruksstyrelsen eller lantbruksnämnd beroende ärenden som nu

nämnts. Erinras må, att stämpelfrihet redan nu åtnjutes i sådana på prövning av statens byggnadslånebyrå beroende ärenden, som avse lån eller bidrag till främjande av bostadsförsörjningen.

En annan uppgift för de nya rationaliseringsorganen blir att handhava den av 1947 års riksdag beslutade verksamheten för utbetalande av producent- eller kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk. Enligt sagda beslut skola dylika bidrag lämnas till innehavare av jordbruk under en viss arealgräns, i regel dock blott till de nuvarande brukarna. Producentbidragen skola utgå till sådana brukare, vilka mera regelbundet leverera mjölk till mejeri, och beräknas i förhållande till storleken av de levererade mjölkkvantiteterna. Kontantbidragen skola utgå till sådana brukare, vilka icke kunna leverera mjölk till mejeri, och bestämmas efter antalet av brukaren vid viss tidpunkt innehavda kor. Frågor om bidragsrätt skola i första hand avgöras av lantbruksnämnderna.

Dessa producent- och kontantbidrag skola ersätta de nu utgående producentbidragen. Ärenden angående sistnämnda bidrag handläggas för närvarande av statens livsmedelskommission samt av de under kommissionen lydande kristidsstyrelserna. Jämlikt förordningen den 24 maj 1940 (nr 390) om vissa undantag från stämpelplikt enligt förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften åtnjutes följaktligen stämpelfrihet för expeditioner i dylika ärenden. Såväl med hänsyn härtill som till ärendenas beskaffenhet synes det motiverat, att stämpelfrihet även i fortsättningen skall föreligga i ärenden angående ifrågavarande särskilda stöd åt vissa innehavare av mindre jordbruk.

De grupper av låne- och bidragsärenden, som berörts här ovan, omfatta — tillsammans med ärenden angående statligt stöd för förbättring av bostäder å jordbruksfastigheter — praktiskt taget all den låne- och bidragsverksamhet, som enligt de nu föreliggande organisationsbesluten skall handhavas av de statliga rationaliseringsorganen. Det synes under sådana förhållanden enklast, att stämpelfriheten får omfatta dessa organs hela låne- och bidragsverksamhet.

3) Genom lagen den 22 december 1943 (nr 884) om förköpsrätt erhöll arrendator, å vilken de sociala arrendebestämmelserna äga tillämpning, rätt att under vissa förutsättningar vid försäljning av den utav honom arrenderade fastigheten lösa till sig denna till det pris som köparen utfäst.

Införandet av denna förköpsrätt föranledde en viss ändring i stämpelförordningen. Sålunda har genom förordningen den 17 mars 1944, nr 88, i 8 § stämpelförordningen under rubriken *Köp av fast egendom* tillagts ett fjärde stycke av innehåll att, då lagfart sökes på grund av handling, enligt vilken arrendator inlöst fast egendom med stöd av lagen om förköpsrätt, stämpelbeläggning ej skall äga rum, där den till vilken jordägaren sålt sin egendom tidigare erlagt stämpel för sitt fång.

I lagen den 30 juni 1947 (nr 325) angående ändring i lagen den 22 december 1943 (nr 884) om förköpsrätt har stadgats bl. a., att sistnämnda lag skall

erhålla rubriken »Lag om arrendators förköpsrätt». Denna ändring torde böra föranleda en jämkning i avfattningen av förenämnda stadgande i stämpelförordningen.

4) Vidare har genom lag den 30 juni 1947 (nr 324) om kronans förköpsrätt införts en förköpsrätt för kronan till jordbruksfastigheter. Denna förköpsrätt, som har till syfte att underlätta den pågående rationaliseringen av landets jordbruk, är konstruerad på liknande sätt som lagen om arrendators förköpsrätt. Vid försäljning av jordbruksfastighet äger sålunda kronan, för att underlätta bildandet av bärkraftiga brukningsdelar, inlösa fastigheten till det pris som köparen utfäst. Förköpsrätten utövas för varje hushållningssällskaps område av den lantbruksnämnd, som där skall finnas.

Enligt 4 § lagen om kronans förköpsrätt skall lantbruksnämnd vara skyldig att efter framställning från ägare av jordbruksfastighet meddela beslut, huruvida fastigheten behövs för att underlätta bildandet av bärkraftiga brukningsdelar. Sådant beslut skall meddelas för viss tid, minst två och högst fem år. Har nämnden funnit dylikt behov av fastigheten ej föreligga, må förköpsrätten ej göras gällande under den tid beslutet avser. Såsom nyss nämnts ankommer det vidare på lantbruksnämnd att fatta beslut om utövande av kronans förköpsrätt. Över beslut, varigenom lantbruksnämnd förklarar fastighet behövlig för rationaliseringsändamål, ävensom över beslut om begagnande av kronans förköpsrätt må klagan föras hos lantbruksstyrelsen. Över beslut i dylikt ärende av lantbruksstyrelsen må klagan föras hos Kungl. Maj:t. Med hänsyn till syftet med ifrågavarande lagstiftning och till den inskränkning i vederbörande jordägars förfoganderätt över den egna fastigheten som lagen medför synes det rimligt, att ärenden rörande tillämpningen av sagda lag undantagas från stämpelplikt.

5) Har lantbruksnämnd beslutat att förköpsrätten skall begagnas, äger nämnden tillika samtidigt förordna, att rätten skall tillkomma annan än kronan. Syftet med denna bestämmelse har angivits vara att man skulle söka undvika den omgången att fastigheten skulle först förvärvas av kronan och därefter av kronan överlätas till den jordbrukare, för vilken fastigheten vore avsedd.

I överensstämmelse med vad som gäller för arrendator, vilken inlöser fastighet med stöd av 1943 års lag om arrendators förköpsrätt, bör även den, som i kronans ställe inlöser fastighet enligt lagen om kronans förköpsrätt, vara befriad från erläggande av lagfartsstämpel, såvida den, till vilken jordägaren sålt fastigheten, erlagt stämpel för sitt fång. Detta torde lämpligen kunna komma till uttryck genom ett tillägg till fjärde stycket i 8 § stämpelförordningen under rubriken *Köp av fast egendom*.

6) Såsom förut nämnts skola lantbruksnämnderna i fortsättningen även handhava tillsynen över efterlevnaden av vanhävdslagstiftningen. Enligt lagen den 30 juni 1947 (nr 288) om uppsikt å jordbruk åligger det lantbruksnämnd bland annat att, om nämnden efter verkställd besiktning å en jordbruksfastighet finner vanhävd föreligga, söka träffa överenskommelse med

den, som är ansvarig för avhjälpande av vanhävden, att vidtaga därför erforderliga åtgärder. Kan ej överenskommelse träffas eller fullgöres ej den ingångna överenskommelsen, skall lantbruksnämnden anmäla förhållandet till länsstyrelsen. Härefter äger länsstyrelsen föreskriva de åtgärder, som erfordras för att avhjälpa vanhävden. Lantbruksnämnden har därjämte till uppgift att i vissa fall verkställa förprovning huruvida ifrågasatt åtgärd kan räknas såsom vanhävd eller icke. Enligt 2 § tredje stycket sistnämnda lag må nämligen ägare av brukningsdel hos lantbruksnämnden påkalla provning huruvida förhållande föreligger, som enligt lagen berättigar till att nedlägga jordbruket å brukningsdelen eller del därav eller till att bortföra därå befintlig byggnad eller lämna densamma utan nödigt underhåll. Över lantbruksnämndens beslut i dylikt ärende må klagan föras genom besvär hos lantbruksstyrelsen. Beslut i sådant ärende av lantbruksstyrelsen får icke överklagas.

Även sådana ärenden angående vanhävd av jordbruk, som handläggas av lantbruksnämnd eller lantbruksstyrelsen, torde böra undantagas från stämpelplikt. Ett dylikt undantag får sin egentliga betydelse för sådana ärenden, som avses i 2 § tredje stycket nyssnämnda lag.

7) I detta sammanhang torde böra behandlas även frågan om stämpelfrihet i ärenden rörande tillämpning av lagstiftningen om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet. I en den 19 mars 1948 dagtecknad proposition (nr 194) med förslag till lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet föreslås, att den nu gällande lagen den 21 december 1945 (nr 805) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet från och med den 1 juli 1948 skall ersättas av en ny lag i samma ämne. Enligt lagförslaget skall det ankomma på lantbruksnämnd att meddela tillstånd till förvärv av jordbruksfastighet. Över beslut, varigenom nämnden avslagit ansökan om sådant tillstånd, må klagan föras hos Kungl. Maj:t. Även för här avsedda tillståndsärenden synes stämpelfrihet i princip motiverad. Såsom skäl för sådan stämpelfrihet kan även åberopas, att enligt förslaget tillstånd av lantbruksnämnden kräves i en betydande grupp av ärenden, där lagfart hittills i stället kunnat beviljas på grundval av ett av egnahemsnämnden stämpelfritt utfärdat intyg angående vissa förhållanden.

I enlighet med det anförda torde de under 2, 4, 6 och 7 förordade undantagen från stämpelplikt lämpligen kunna komma till uttryck genom ett tillägg till 7 § stämpelförordningen av innehåll att frihet från stämpel skall äga rum i sådana på provning av lantbruksstyrelsen eller lantbruksnämnd beroende ärenden, som avse lån eller bidrag av statsmedel eller beviljande av statlig kreditgaranti eller som avse tillämpningen av lagen om kronans förköpsrätt, lagen om uppsikt å jordbruk eller lagen om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Ändring i stämpelförordningen i anledning av lagstiftningen om sambruksföreningar.

I proposition till årets riksdag (nr 58) har framlagts förslag till lag om sambruksföreningar. Denna lag, som antagits av riksdagen (skrivelse nr 99), avser att närmare reglera de rättsliga grunderna för ekonomiska föreningar för gemensamt ägande och sambruk av jord. Varje föreningsmedlem deltar i sambruksföreningen med viss insats. Medlemmarna utgöras antingen av grannar, vilka sammanskjuta sina ägor och överlåta dessa på föreningen, eller av lantarbetare eller andra jordbrukskunniga personer, som för gemensamt bruk förvärva eller arrendera någon större jordegendom.

I det till grund för propositionen liggande betänkandet (SOU 1946: 70) uttalades bland annat, att sambruksförening borde befrias från erläggande av lagfartsstämpel i fall då medlem i stället för insats av penningar överläte fast egendom till föreningen. Chefen för jordbruksdepartementet anförde i propositionen, att skäl talade för att en dylik ur statsverkets synpunkt obetydlig eftergift skulle ske i syfte att befördra tillkomsten av sambruksföreningar genom överlåtelse till föreningen av medlemmarnas fastigheter. Bestämmelse om stämpelfrihet i dylikt fall synes kunna införas såsom ett tillägg under rubriken *Förvärv av fast egendom på grund av tillskott* vid bildande av förening etc. i 8 § stämpelförordningen.

Undantag från skyldighet att utgiva lagfartsstämpel och skatt för gåva efter vissa lantmäteriförrättningar inom Kopparbergs län.

I förordningen den 4 juni 1943 (nr 307) om särskilt undantag från skyldighet att utgiva lagfartsstämpel och skatt för gåva efter vissa lantmäteriförrättningar inom Kopparbergs län stadgas bland annat att, då mellan makar träffats avtal varom förmåles i 10 § andra stycket lagen den 17 juni 1932 (nr 223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län (dalalagen), inträder icke skyldighet att utgiva lagfartsstämpel eller skatt för gåva i anledning därav att ena maken genom avtalet erhållit större andel än förut i makarnas fasta egendom.

I en den 30 april 1948 dagtecknad proposition (nr 255) med förslag till lag angående ändring i 1932 års lag ha vissa ändringar föreslagits i sagda lag, vilka ändringar äro avsedda att träda i kraft den 1 juli 1948. Därvid har även föreslagits, att de nuvarande bestämmelserna i 10 § andra stycket i oförändrat skick överflyttas till 7 § andra stycket. I anledning härav torde 1943 års förordning böra ersättas med en ny förordning, vilken har i sak oförändrat innehåll men där hänvisningen till 10 § andra stycket i 1932 års lag ersättes av en hänvisning till 7 § andra stycket nyssnämnda lag.

Departementschefens hemställan.

I enlighet med vad i det föregående anförts ha inom finansdepartementet upprättats förslag till

1) *förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, samt*

2) *förordning om särskilt undantag från skyldighet att utgiva lagfartsstämpel och skatt för gåva efter vissa lantmäteriförrättningar inom Kopparbergs län.*

Föredragande departementschefen hemställer, att nämnda två författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Olov Sommar.